

Pregled stanja kožarsko-prerađivačke industrije za razdoblje 2008. - 2019. i u vrijeme pandemije zbog korona virusa COVID-19 u 2020.

Jagoda Divić, univ. spec. oec.

Hrvatska gospodarska komora, Sektor za industriju
Nova cesta 7, 10 000 Zagreb

jdivic@hgk.hr

Stručni rad

DOI: 10.34187/ko.69.1.6

Sažetak

Dan je pregled osnovnih statističkih pokazatelja kožarsko-prerađivačke industrije za period 2008-2019. te za razdoblje prvih 8 mjeseci 2020. god. Kožarsko-prerađivačka industrija radno je intenzivna i izvozno usmjerena industrija koja zapošljava oko 10.000 ljudi. Usapoređujući statističke pokazatelje zadnjih 10 godina, prema broju zaposlenih i ukupnom prihodu, uočeno je da je ova industrijska grana imala najbolje finansijske pokazatelje 2015. godine, nakon toga bilježi uglavnom pad do 2019. god. Industrijska proizvodnja je zbog pandemije korona virusa Covid-19 u prvih 8 mjeseci 2020. ukupno pala za 4,7 %, prerađivačka ukupno za 5,4 %, dok je kožarsko-prerađivačka industrija pala 3 puta više tj. za 15,6 % u odnosu na isto razdoblje 2019. god. Neto prosječna plaća u 2019. god. je u odnosu na 2015. porasla za 28,1 %, dok u 2019. u odnosu na ukupno prerađivačku industriju zaostaje god. za 26,0 %. Postoji nedostatak radne snage, posebno stručno obrazovane, zbog prirodnog odjelja odnosno odlaska u mirovinu starijih zaposlenika te slabije motivacije mlađih ljudi koji poslove traže u nekim bolje plaćenim industrijama ili pak u inozemstvu.

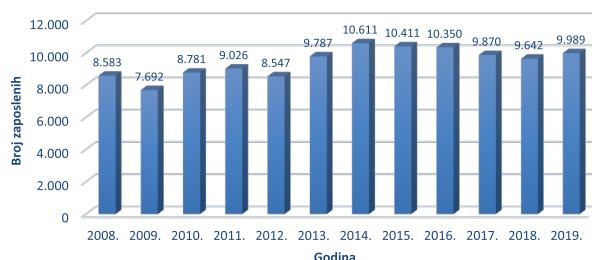
Ključne riječi: koža, kožarsko-prerađivačka industrija, obuća, pregled

1. Uvod

U Hrvatskoj gospodarskoj komori (HGK) u Sektoru za industriju djeluje Udruženje kožarsko-prerađivačke industrije čije su članice sve tvrtke registrirane za djelatnost C15 - Proizvodnja kože i srodnih proizvoda. U 2019. godini u RH registrirano je 155 tvrtki za proizvodnju kože i proizvoda od kože. Je 97 mikro tvrtki, 33 male tvrtke, 3 srednje i 2 velike tvrtke. Od ukupnog broja tvrtki, njih 62 registrirane su u djelatnost C15.1-Štavljenje i obrada kože; proizvodnja putnih i ručnih torbi, dorada i bojenje krvna, dok su 73 tvrtke registrirane za djelatnost C15.2 - proizvodnju obuće. Industrija kože i kožnih proizvoda u posljednjih nekoliko mjeseci bilježi kontinuiran pad proizvodnje zbog pandemije Covid 19. Kožarsko-prerađivačka industrija je radno intenzivna i usmjerena je uglavnom prema tržištu Europejske unije. Najveći dio svojih proizvoda izvozi na tržište u okruženju i na tržište Europejske unije. Zahtjevi tržišta su sve veći u smislu povećanja kvalitete kožarskih i obućarskih proizvoda te se pred poslovnim subjektima sve više nameće potreba stalnog poboljšanja kvalitete.

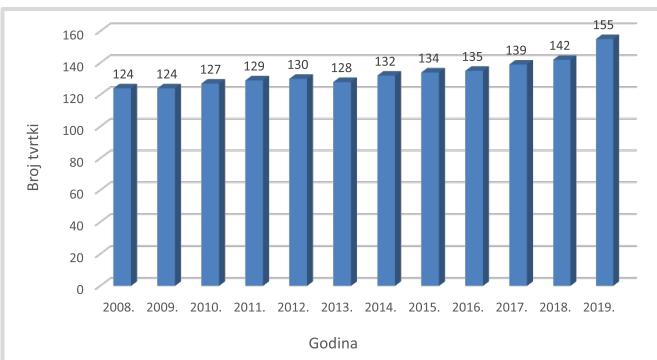
2. Broj zaposlenih, broj tvrtki, prihodi i plaće u kožarsko-prerađivačkoj industriji RH

U 2019. godini bilo je zaposleno 9.989 osoba, a taj se broj u posljednjih 10 godina (od krizne 2009. god.) povećao za 29,9 % (sl. 1). U odnosu na 2018. (9.643) god., broj zaposlenih se u 2019. god. ipak povećao za (9.642) za 3,6 % (347 osobe), a razlog tome je povećan broj tvrtki sa 142 na 155 (sl. 2). Iz tablice 2 vidljivo je također da je broj tvrtki u razdoblju od 2008 do 2019. povećan sa 124 na 155 ili za 25 %.

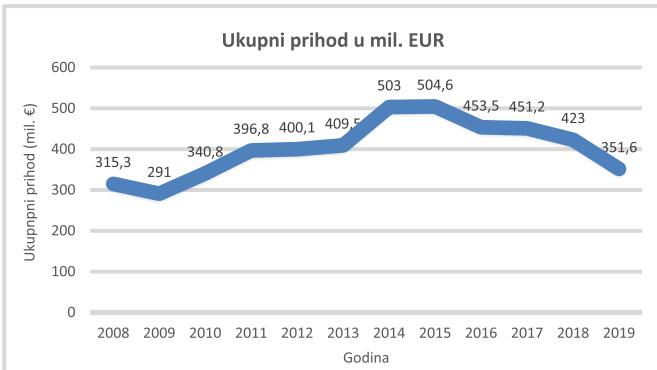
Sl. 1 Broj zaposlenih u kožarsko-prerađivačkoj industriji u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008-2019

Na slici 3 prikazani su ukupni prihodi po godinama za razdoblje 2008-2019. Vidljivo je da su najmanji prihodi bili u razdoblju krize 2008 i 2009. god. 315,3 odn. 291 mil. €. Nakon 2009. god. dolazi do snažnijeg porasta ukupnih prihoda dosežući maksimum 2015. god. od 504,6 mil. €. Nakon 2015. god. nastaje postupni pad ukupnih prihoda dosežući iznos od 351,6

Sl. 2 Broj tvrtki kožarsko-prerađivačke industrije u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2008-2019

mil. € u 2019. god. Razlog pada ukupnih prihoda treba tražiti i u većoj konkurenčiji na tržištu.

Sl. 3 Ukupni prihodi kožarsko-prerađivačke industrije u Republici Hrvatskoj za period 2008-2019

U tablici 1 prikazana je robna razmjena industrije u RH za 2018 i 2019. u tis. €. U kožarsko-prerađivačkoj industriji zabilježen je porast izvoza za 2,3 % iz istovremeni porast uvoza za 5,8 %, a kod toga prerađivačka industrija ukupno bilježi porast izvoza za 6,2 % uz porast i uvoza za 9,1 %. Dakle, kožarsko prerađivačka industrija bilježi relativno manje promjene u odnosu na prerađivačku industriju ukupno.

U pogledu neto isplaćenih plaća u industriji u RH u razdoblju 2015-2019. god. (tab. 2) uočava se kontinuirani porast. Tako je u kožarsko-prerađivačkoj industriji neto plaća u 2019. god. (4.369 kn) u odnosu na neto plaću u 2015. god. (3.409 kn) bila veća za 960 kn ili 28,1 %.

Tablica 1 Robna razmjena po djelatnosti u RH za 2018. i 2019. u 000 €

Djelatnost	IZVOZ		UVOD			
	01. - 12.2018. 01. - 12.2019. INDEX					
UKUPNO	14 388 459	15 226 703	106,2	23 495 430	24 980 960	106,3
PRERADIVAČKA INDUSTRIJA - C	12 928 802	13 735 056	106,2	20 419 170	22 276 319	109,1
TEKSTIL - C13	176 770	173 492	98,1	446 169	438 378	98,3
ODJEĆA - C14	686 198	713 942	104,0	1 058 001	1 119 036	107,0
KOŽA I PROIZVODI OD KOŽE - C15	431 744	441 852	102,3	611 563	605 540	105,8

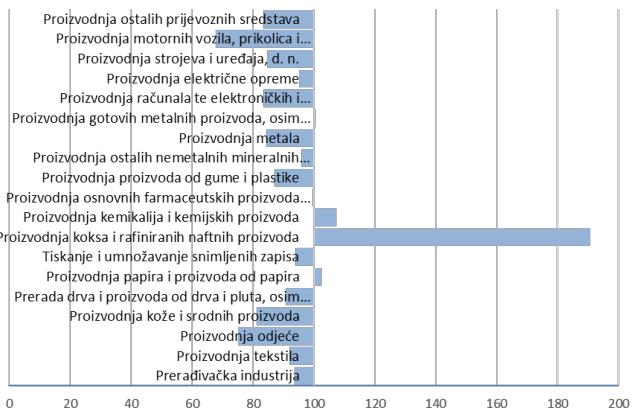
Nadalje, neto plaća u kožarsko-prerađivačkoj industriji je u odnosu na prosječnu plaću u prerađivačkoj industriji (5.940 kn) u RH u prosječno manja za 1.544 kn ili za 26,0 %. Trend porasta plaće u kožarsko-prerađivačkoj industriji jače izražen u 2019. god. u odnosu na 2018. god., i to za 7,5 %.

Tablica 2 Prosječne mjesecne isplaćene neto i bruto plaće po zaposlenom u industriji za period 2015 – 2019

INDUSTRIJA	Neto plaće					Bruto plaće					Stopa 2019./2018.	
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Stopa 2019./2018.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	
Ukupno RH	5.594	5.685	5.985	6.242	6.457	3,4	7.610	7.752	8.056	8.448	8.766	3,8
C Prerađivačka industrija	5.038	5.159	5.447	5.708	5.940	4,1	6.760	6.940	7.230	7.624	7.974	4,6
13 Proizvodnja tekstila	3.791	3.934	4.204	4.354	4.605	5,8	4.784	4.981	5.284	5.549	5.898	6,3
14 Proizvodnja odjeće	3.257	3.359	3.599	4.164	4.312	3,6	4.077	4.223	4.482	5.254	5.424	3,2
15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	3.409	3.520	3.870	4.065	4.369	7,5	4.174	4.287	4.674	4.954	5.388	8,8

3. Pregled za vrijeme pandemije zbog korona virusa COVID-19 u 2020.

Svjetska zdravstvena organizacija proglašila je 11. ožujka 2020. pandemiju zbog koronavirusa COVID-19. Pandemija je znatno utjecala i na poslovanje u 2020. god., kako u svijetu, tako i u Republici Hrvatskoj. Proizvodnja u prvih 6 mjeseci 2020. god. u odnosu na prva 6 mjeseca 2019. god., u gotovo svim industrijskim sektorima je pala, pa tako i u kožarsko-prerađivačkoj industriji (sl. 4).

INDEKSI FIZIČKOG OBUJMA INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE RH I-VI 2020/I-VI 2019.**Slika 4.** Indeksi fizičkog obujma industrijske proizvodnje RH u periodu I-VI 2020/I-VI 2019 u vrijeme pandemije Covid-19

Detaljniji prikaz stanja industrijske aktivnosti u RH u 2020. god. za prvih 8 mjeseci dan je u tablici 3. Pad proizvodnje u kožarsko-prerađivačkoj industriji u 2020. god. u odnosu na 2019. god. iznosio je 15,6 %, uz istovremeni pad ukupne industrijske proizvodnje za 4,7 % a prerađivačke industrije za 5,4 %. Dakle, kožarsko-prerađivačka industrija bilježi znatno veći pad, 3 puta veći od prosjeka pada industrijske proizvodnje odnosno prerađivačke industrije.

Stopa zaposlenosti u kožarsko-prerađivačkoj industriji (uključevi vrijeme padnemije zbog korona virusa COVID-19) u VIII. mjesecu 2020. u odnosu na VIII. mjesec 2019. god. pala je za 3,4 % (tab. 4), dok istovremeno stopa zaposlenosti za cijelu prerađivačku industriju bilježi pad od 1,5 %. Manji porast broja zaposlenih treba uzeti vezano za odlazak u mirovinu.

Tablica 3 Indeks industrijske proizvodnje u RH za period od 8 mjeseci I-VIII 2020/I-VIII 2019 u vremenu pandemije COVID-19

Industrijska djelatnost	Struktura	Indeks I-VIII 2020/I-VIII 2019
Ukupno industrija	100	95,3
Prerađivačka industrija	81,9	94,6
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	15,1	97,6
Proizvodnja pića	5,2	80,2
Proizvodnja duhanskih proizvoda	0,4	86,5
Proizvodnja tekstila	1	90,7
Proizvodnja odjeće	2	75,2
Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	1,5	84,4
Prerada drva i proiuvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskim materijala.	4	90,5
Proizvodnja papira i proizvoda od papira	2,4	100,1
Tiskanje i umnožavanje tiskanih zapisa	1,5	93,6
Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	1,8	129,3
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	2,3	109,2
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	5,8	101,3
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	4,8	88,5
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	6,6	97,7
Proizvodnja metala	2,2	87,6
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda osim strojeva i opreme	7,7	102,7
Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	1,5	89,7
Proizvodnja električne opreme	4	96
Proizvodnja strojeva i uređaja	3,2	86,9
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	1	75,1
Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	0,5	92,3
Proizvodnja namještaja	2,5	84
Ostala prerađivačka industrija	0,8	84,7
Popravak i instaliranje strojeva i opreme	4,1	101,3

Tablica 4 Zaposlenost u VIII. mjesecu 2020 u odnosu na VIII. mjesec 2019.

		VIII. 2019.	VIII. 2020.	Stopa rasta VIII./VIII., %	Ukupom broju VIII. 2020.
Ukupno:		1 341 924	1 315 534	-2,0	100,0
C	Prerađivačka industrija	228 521	225 036	-1,5	17,1
10	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	42 791	41 658	-2,6	3,2
11	Proizvodnja pića	5 356	5 137	-4,1	0,4
12	Proizvodnja duhanskih proizvoda	926	858	-7,3	0,1
13	Proizvodnja tekstila	3 226	3 147	-2,4	0,2
14	Proizvodnja odjeće	11 715	11 452	-2,2	0,9
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	9 755	9 423	-3,4	0,7
16	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala	14 447	14 682	1,6	1,1
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	4 571	4 596	0,5	0,3
18	Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	6 486	6 391	-1,5	0,5
19	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	1 265	1 187	-6,2	0,1
20	Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	5 541	5 565	0,4	0,4
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	4 970	5 269	6,0	0,4
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	10 220	10 158	-0,6	0,8
23	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	10 803	10 851	0,4	0,8
24	Proizvodnja metala	4 484	4 381	-2,3	0,3
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	30 445	29 456	-3,2	2,2
26	Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	5 617	3 218	-42,7	0,2
27	Proizvodnja električne opreme	10 804	10 403	-3,7	0,8
28	Proizvodnja strojeva i uređaja, d. n.	11 532	10 741	-6,9	0,8
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	3 650	4 043	10,8	0,3
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	5 189	5 221	0,6	0,4
31	Proizvodnja namještaja	10 416	9 724	-6,6	0,7
32	Ostala prerađivačka industrija	2 800	2 913	4,0	0,2
33	Popravak i instaliranje strojeva i opreme	11 512	14 562	26,5	1,1

Vrijednost izvoza kožarsko-prerađivačke industrije za razdoblje I.-VII. 2020 je iznosila 235,7 mil. €, i manja je u odnosu na isto razdoblje 2019. za 11,2 % (tab. 5).

Uvoz je 2020. god. iznosio 315,4 mil. € i također je manji u odnosu na isto razdoblje 2019. god. za 13,2 %. Ukupno prerađivačka industrija je bilježila pad izvoza za 11,6 % i pad uvoza za 12,3 %. Razlog pada izvoza i uvoza je slabija potražnja na tržištu uzrokovanu pandemijom korona virusa Covid-19.

3. ZAKLJUČAK

Prednosti kožarsko-prerađivačke industrije RH jesu:

- educirana i iskusna radna snaga,
- poštivanje roka isporuke gotove robe,
- visoka kvaliteta izrade,
- tradicija u proizvodnji,
- povoljni geostrateški položaj i mogućnost transporta morskim putem,
- izrazita izvozna usmjerenost,
- otvorenost za suradnju sa svijetom

Ključne slabosti domaće industrije kože i obuće jesu:

- nerazvijeni marketinški (tržišni) procesi,
- nerazvijena marketinška strategija,
- niska profitabilnost,
- nedostatak kapitalne opremljenosti domaćih proizvođača,
- visoki troškovi proizvodnje,
- nedovoljan broj stručnih kadrova, posebice dizajnera, modelara, tehnologa,
- nepostojanje maloprodajnih i internetskih kanala,
- niska produktivnost i učinkovitost.

Pet ključnih faktora uspjeha u proizvodnji proizvoda od kože za tržište Europske unije jesu:

1. kvalitetan dizajn,
2. kvalitetan proizvod,
3. konkurentna cijena proizvoda,

4. komunikacija s kupcima,
5. upravljanje kanalima distribucije.

Očekuje se da će se pozitivan trend rasta i ulaganja u kožarsko-prerađivačku industriju nastaviti i u sljedećim godinama. Hrvatska gospodarska komora, svjesna činjenice da industriji nedostaje specifično educiran kader, u suradnji s HOK-om kroz uvođenje hrvatskog modela dualnog obrazovanja i učenja za poduzetništvo želi strukovno obrazovanje usmjeriti prema potrebama gospodarstva. Ova industrijska grana već neko vrijeme ističe potrebu za stručnom radnom snagom i velikim mogućnostima zapošljavanja.

Automatizacijom i novim tehnologijama tvrtke omogućavaju veću produktivnost, ali i bolju kvalitetu. U doba digitalizacije i automatizacije poslovanja, kao dijela Industrije 4.0., u daljim razvojnim planovima poslovanja bit će neizbjegno staviti prioritet na promjene poslovnih modela koje će digitalizacija donijeti te se suočiti s izazovima koje će tradicionalna industrija morati nadvladati.

Inovacije, istraživanje i stručno obrazovanje kader ključ su uspjeha svake industrije.

Literatura

- [1] Odluka o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007.-NKD 2007, NN 58/2007, Broj dokumenta u izdanju: 1870, 6.6.2007. (https://narodne_novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_06_58_1870.html)
- [2] <https://www.dzs.hr/>, pristupljeno 12. 12. 2018.
- [3] HGK, Sektor za industriju, A. Torbarina, Tekstilni dani, prosinac
- [4] <https://www.hgk.hr/digitalna-komora>, pristupljeno 15. 12. 2018.
- [5] Anić, I.D. i sur. 2007. Strateške odrednice razvoja industrije tekstila i odjeće u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2006. do 2015. Ekonomski institut Zagreb, Zagreb. ISBN 978-953-6030-36-1

Tablica 5 Uvoz i izvoz u tisućama €-a preradivačke industrije za razdoblje I.-VII. 2019. i I.-VII. 2020 (djelatnost C15)

		IZVOZ			UVOD			indeksi I-VII. 2020 I-VII. 2019	
		I-XII 2019.	I. – VII. 2019.	I. – VII. 2020.	I-XII 2019.	I. – VII. 2019.	I. – VII. 2020.		
					I-VII. 2020	I-VII. 2019	I-VII. 2020		
Ukupno		15.226.703	8.991.900	8.245.499	91,7	24.980.960	15.057.699	13.144.513	87,3
C Preradivačka industrija	13.735.056	8.178.160	7.230.799	88,4	22.276.319	13.573.433	11.904.653	87,7	
10 Proizvodnja prehrabnenih proizvoda	1.226.431	693.368	689.115	99,4	2.343.721	1.353.455	1.244.660	92,0	
11 Proizvodnja pića	163.712	97.027	85.025	87,6	257.009	160.086	142.753	89,2	
12 Proizvodnja duhanskih proizvoda	163.290	96.918	89.498	92,3	135.914	88.291	73.050	82,7	
13 Proizvodnja tekstila	173.492	107.490	108.653	101,1	438.378	278.186	276.570	99,4	
14 Proizvodnja odjeće	713.924	399.946	325.327	81,3	1.119.036	616.616	579.748	94,0	
15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	441.852	265.546	235.676	88,8	605.540	363.465	315.428	86,8	
Prerada dva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala	743.303	462.531	412.551	89,2	358.501	223.030	196.099	87,9	
16 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	271.485	157.975	168.549	106,7	537.607	321.284	297.632	92,6	
18 Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	2.125	1.285	1.265	98,5	2.103	1.371	819	59,7	
Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	1.084.685	564.152	344.876	61,1	1.208.160	842.550	441.468	52,4	
20 proizvoda	855.564	488.863	480.458	98,3	1.965.182	1.179.842	1.141.688	96,8	
Proizvodnja osnovnih farmaceutskih 21 proizvoda i farmaceutskih pripravaka	1.045.211	631.520	575.432	91,1	1.364.497	838.374	1.032.540	123,2	
22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	490.711	293.531	274.377	93,5	1.014.556	611.486	575.710	94,1	
Proizvodnja ostalih nemetalnih 23 mineralnih proizvoda	514.670	304.385	300.136	98,6	465.407	287.515	264.816	92,1	
24 Proizvodnja metala	548.434	334.103	299.179	89,5	1.368.117	846.693	761.811	90,0	
Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, 25 osim strojeva i opreme	984.480	589.472	572.959	97,2	951.211	586.277	503.410	85,9	
Proizvodnja računala te električkih i 26 optičkih proizvoda	492.470	277.677	276.425	99,5	1.504.670	839.550	754.923	89,9	
27 Proizvodnja električne opreme	1.039.028	619.702	629.859	101,6	1.225.316	709.350	640.790	90,3	
28 Proizvodnja strojeva i uređaja, d. n.	999.496	615.955	522.107	84,8	1.987.400	1.208.935	1.109.137	91,7	
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i 29 poluprikolica	841.641	484.457	376.214	77,7	2.035.194	1.312.104	857.895	65,4	
30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	524.251	450.811	240.321	53,3	444.897	351.178	202.538	57,7	
31 Proizvodnja namještaja	262.302	153.421	134.348	87,6	379.324	233.204	193.351	82,9	
32 Ostala preradivačka industrija	152.501	88.024	88.449	100,5	564.578	320.591	297.817	92,9	